

Kristien Hemmerechts over de kwetsbaarheid van relaties

Een week voor het interview signeren we toevallig naast elkaar op de boekenbeurs. Kristien Hemmerechts vertelt vol vuur over haar volgende boek, *Anne*, telkens weer onderbroken door een vraag om een handtekening. Sommige mensen hebben boeken van de schrijfster meegebracht, belezen exemplaren, bijeengehouden door kaftpapier, gekoesterd als een kleinood. 'Mijn moeder is een fan van u, daarom wil ik u vragen dit te signeren,' zegt een opgeschoten jongen. 'Jouw mama heeft een schat van een zoon,' antwoordt Hemmerechts.

Een week later. Ik bel aan bij het imposante herenhuis op de Cogels Osylei in Antwerpen. Hier, in een lichte kamer die uitkijkt op een diepe, rustgevende tuin, schrijft Kristien Hemmerechts aan het halfronde bureau van haar overleden tweede man, de schrijver en dichter Herman de Coninck. Twee meter verder staat een ander bureau, eentje voor het 'handwerk'. Hemmerechts: 'Het schrijven hangt voor mij heel erg vast aan deze kamer.' Grote fotolijsten en verzamelwerken op de boekenrekken herinneren aan Herman de Coninck. 'Is de LAT-relatie die je met je huidige man hebt, een bewuste keuze, of ademt dit huis nog teveel naar je vorige man om hier samen te wonen?' vraag ik na een aarzeling. 'God, nee, dat is het niet,' zegt Kristien Hemmerechts. 'Herman is al elf jaar dood. Ik heb nooit het gevoel gehad dat dit zijn huis is, en dat Bart hier daarom niet mag zijn. Ik vind niet dat ik in een museum moet leven. Bart komt hier vaak, ik zou hem het liefst constant om me heen hebben. Maar zijn werk en hart liggen in de streek tussen Diksmuide en Ieper, en dit is mijn plek.'

Waar haal je de inspiratie voor je boeken?

Er moet een sterke aanvangszin zijn, iets dat me niet loslaat. Het kan iets zijn dat iemand me verteld heeft. Een jongen vertelde me bijvoorbeeld dat hij een lift gekregen had van de vader van zijn overleden klasgenoot. Die klasgenoot was verongelukt met de motor. Sindsdien was de vader wat op de dool. Hij reed vaak rond in zijn auto, en als hij een jonge lifter zag staan, nam hij die mee. Dit vormde voor mij aanleiding voor de figuur van Paul in *In het land van Dutroux*. Ik vond het een heel sterk beeld voor de ontreddering van wie zoiets meemaakt. Het sloot aan bij mijn eigen ervaring: je hebt het gewone leven, er gebeurt iets verschrikkelijks, en plots sta je erbuiten. Niets is nog gewoon, niets is nog vanzelfsprekend, je moet opnieuw boodschappen leren doen bijvoorbeeld. Je maakt een soort regressie door.

Denk je terug aan de wiegendood van je zoontjes?

Dat blijft een pijn, ja. Dat zijn ervaringen die je nooit vergeet, en ook nooit echt verwerkt, toch niet in de zin van het echt achter je laten. Ik kan het aanvaarden, dat is iets anders. Je hebt twee keuzes als zoiets je overkomt: of je pleegt zelfmoord of je leeft verder. Ik ben verder gegaan en heb geschreven. Vóór de dood van Ben, mijn eerste zoontje, schreef ik ook al, maar in het Engels. Daarna ben ik in het Nederlands gaan schrijven. Soms verwijst ik nog naar hen, zoals in het stukje 'Stilte' in *Als in een kinderhemd*. Ik heb daar ontzettend veel mooie reacties op gekregen, maar ook enkele botte opmerkingen. Alsof ik te koop liep met mijn verdriet. Ik denk dat mensen soms botte opmerkingen maken om iets van zich af te houden of weg te duwen.

Verlies, menselijke onmacht, schuld en spijt zijn thema's die weerkeren in je boeken. Zie je relaties als een erg complexe zaak?

(aarzeling) Ja, dat klopt, maar menselijke onmacht vind ik te vaag. Ik ben meer bezig met hoe mensen in elkaar zitten. Ik word vaak getroffen door het verschil tussen wat mensen zeggen en wat ik zie, het verschil tussen het officiële verhaal en de realiteit. De relatie tussen ouders en kinderen is bijvoorbeeld vaak ongelooflijk ingewikkeld en kwetsbaar. Het is niet alleen een verhaal van liefde, er speelt vaak ook frustratie en haat of onbegrip. Je hoeft maar je ogen te openen om te zien dat het leven in het echt veel complexer is dan het plaatje dat ons voorgehouden wordt. Ik ben zelf opgegroeid met een zus die schizofreen is, en heb ervaren welke invloed dit op een gezin kan hebben.

Waarschijnlijk zijn er veel mensen met een probleemloos leven, maar als je echt luistert naar mensen, dan kom je vaak snel in een andere laag terecht. Wat mij enorm bezighoudt is de ontkenning, hoeveel er in het leven van mensen geen plaats krijgt omdat we het niet willen zien. Ik denk aan Ann, een vrouw die al vijfentwintig jaar lang worstelt met anorexie en die me haar dagboeken toevertrouwde. Dat is een ongelooflijke ervaring, je duikt echt in de ongecensureerde ziel van iemand. Ann maakte incest mee. Het is cruciaal voor haar dat dit erkend wordt. Veel mensen leven met zaken die hen pijn doen en met het gevoel: ik kan daar niet over praten, dat wordt niet erkend. Voor mij is het boek *Ann* een manier om recht te doen aan een bijzonder sterk verhaal, zonder dat ik de illusie heb dat ik Ann daarom een millimeter verder geholpen heb in haar worsteling. Maar ze wordt wel erkend.

Een journalist vergeleek *In het land van Dutroux* met 'een probleemgezin, waarvan de kinderen gedoemd zijn om de fouten van hun ouders te herhalen.' Is het pijnlijk om als schrijfster kritiek te krijgen?

Ja, kritiek kan erg kwetsend zijn. Hoe ik ermee omga? Dat gaat met vallen en opstaan. Ik vond die bewuste recensie eerder een aanval tegen mij als persoon, het was zo overdreven dat ik het niet op mij kon nemen. Ik had ook het gevoel dat het niet echt over mijn boek ging. Als je de personages in *In het land van Dutroux* bekijkt, zie je dat ze juist wel grote veranderingen doormaken waardoor ze een andere weg volgen dan hun ouders. Pauls littekens blijven bijvoorbeeld, maar hij blijft niet vastzitten in de pijn. Hetzelfde geldt voor verschillende andere personages. Dat iedereen zomaar een mening kan en mag formuleren, vaak zonder veel kennis van zaken, vind ik ongelooflijk pijnlijk.

Wat vormde de aanleiding voor *In het land van Dutroux*?

Toen ik in Thailand op reis was, zag ik dat de *Bangkok Post* een hoofdartikel wijdde aan de affaire. Daar schrok ik van. De zaak Dutroux had een schokgolf veroorzaakt in eigen land, maar ook in het buitenland werd ik er sterk mee geconfronteerd. Alsof België het land van Dutroux geworden was. Vandaar de idee om heel gewone mensen tot leven te wekken, van wie het verhaal op de een of andere manier te maken heeft met het thema Dutroux.

De schrijver Arnon Grunberg zei dat, als hij moest kiezen tussen schrijven of zijn lief, het schrijven zou winnen omdat hij niet zonder kon. Hoe belangrijk is schrijven voor jou?

(lachend) Bart heeft ooit gezegd: 'Voor jou komt schrijven op de eerste plaats, je dochter op de tweede, en ik op de derde.' Het klopt, vrees ik. Ik kan me voorstellen dat Kathy, mijn dochter, het daar niet oneens mee zou zijn. Ik moet kunnen schrijven. Maar als er iets met haar gebeurt, laat ik alles vallen en ga ik naar haar toe. Als je het op de spits wil drijven: wanneer er iemand een pistool tegen mijn hoofd zou drukken en zou zeggen 'stop met schrijven of we schieten haar dood', dan schrijf ik natuurlijk nooit meer. Maar ik weet niet of het zinvol is om het zo scherp te stellen. Om te kunnen schrijven heb ik vanzelfsprekend ook relaties met mensen nodig, intieme

relaties, niet enkel in de seksuele zin. Ik heb vooral nood aan de diepgaande intimiteit van een goed gesprek.

Je schrijft : 'Als de bek van een uitgehongerde vogel sperde de mond tussen mijn benen zich open. Gulzig at ik hem op.' Welke plaats heeft seks in je leven?

Bedoel je hoeveel tijd ik eraan besteed (lacht)? Zullen we eerst koffie bijtanken? Voor mij is seks heel belangrijk. Ik weet dat er paren zijn die een goede relatie hebben zonder dat seks nog een rol speelt, maar voor mij zou dat niet werken. Als het ook maar even hapert tussen Bart en mij op dat vlak, denk ik meteen 'dit is een ramp!'. Het is heel belangrijk dat dit goed zit. Ik vind het elke keer weer een mirakel, ja, een vorm van magie waarom dit lichaam nu net in dat lichaam past. Er zijn niet veel mensen met wie ik meermaals seks wil en kan hebben.

Dat beeld van twee monden vind ik eigenlijk heel mooi. We hebben toch een soort mond beneden die ook gevoed wil worden of anders rusteloos wordt, niet? Ik besef dat dit beeld niet evident is, ik ben nog een beetje opgegroeid met een heel ander beeld van vrouwelijke seksualiteit: je moest je man ter wille zijn en je echtelijke plicht doen. Ik denk dat daar nog iets van is blijven hangen, dat vrouwelijke goesting of geilheid voor een aantal mensen nog problematisch is en dat mensen bij het lezen van dit citaat misschien denken 'wat voor een is dat?'. Maar ik vraag je, zou je deze vraag evengoed stellen aan een mannelijke schrijver?

Wel als hij er op die manier over zou schrijven. Laatste vraag: heb je ooit zwarte sneeuw gezien als schrijfster?

Nee, want de combinatie van schrijven en lesgeven werkt goed voor mij. Ik geef tien uur per week les in creatief schrijven. Soms is dat wel eens lastig: als je echt op dreef bent met een nieuw boek, wil je daar natuurlijk aan verder werken. En onlangs, toen mijn vader gestorven is, kwam ik even in de verleiding om een ziektebriefje te regelen. Ik wist dat zijn dood me erg zou raken, ik heb zijn overlijden nog niet verteerd. Zonder veel woorden stonden we heel dicht bij elkaar, hij zag mij heel graag. Maar ook de weken na zijn dood ben ik blijven lesgeven. Blijven werken, ondanks tegenslag, is een gouden regel voor mij.

Ik zie sommige schrijvers beroep doen op het Vlaams Fonds van de Letteren. Maar dan maak je je afhankelijk van de beoordeling van anderen. Zij moeten over een toelage beslissen, dat wil ik liever niet. Ik houd van mijn onafhankelijkheid. Boeken schrijven combineren met lesgeven en af en toe een lezing geven of een stuk brengen voor een krant of tijdschrift, is voor mij best wel leefbaar. Ik zie ook andere schrijvers de combinatie maken van schrijven met ander werk. Ik wil geen oordeel uitspreken over schrijvers die een andere keuze maken, maar voor mij heeft het veel te maken met discipline. Je kan ook geen acht uur per dag schrijven, daarvoor is het proces te intensief. Ik ben een ochtendmens, dan schrijf ik het best. Maar ik heb er ook nood aan onder de mensen te komen.

BIO

Kristien Hemmerechts (°1955) is een dochter van journalist Karel Hemmerechts. Ze debuteerde met verhalen die ze aanbood aan het Nieuwe Wereldtijdschrift, waar Herman de Coninck hoofdredacteur was. Hemmerechts publiceerde diverse bundels met uit het leven gegrepen verhalen, zoals *Als een kindrhemd*, en oogstte meerdere prijzen met haar romans. In haar laatste boek, *In het land van Dutroux*, komen vijf verschillende personages, waarrond telkens een verhaal wordt geweven, elkaar gaandeweg tegen. De gebeurtenissen rond de zaak Dutroux vormen daarbij de kapstok, maar de aandacht blijft bij wat er met gewone mensen gebeurt. Het boek

Ann, dat gebaseerd is op authentieke dagboeken en gesprekken, is het verhaal van een vrouw die al jarenlang worstelt met anorexia. *Ann* komt eind februari uit.